

Hromadné žaloby spotrebiteľov na Slovensku vstúpili do účinnosti

1. Dňa 25. 7. 2023 vstúpila do účinnosti rozhodujúca časť zákona č. 261/2023 Z. z. o ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov („ďalej len **Zákon**“), ktorým Slovenská republika zavádza opatrenia Smernice Rady (EÚ) 2020/1828 z 25. novembra 2020 o žalobách v zastúpení na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov („ďalej ako **Smernica**“) do vnútroštátneho práva.
2. **Čo chápať pod spotrebiteľskou „hromadnou žalobou“?**

Podľa Zákona ide o žalobu na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov, ktorá môže mať dva typy. **T. j. žaloba o vydanie nápravného opatrenia**, alebo **žaloba o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach**.

Novinkou je prvá z nich, žaloba spotrebiteľa o vydanie nápravného opatrenia. Keďže sa postupne zaužíva pojem „hromadná žaloba“, myslí sa ňou výlučne **žaloba spotrebiteľa o vydanie nápravného opatrenia**, ktorou sa môžu spotrebiteľia, respektíve za nich konajúca oprávnená osoba, domáhať vydania nápravného opatrenia. **Nápravným opatrením** sa môžu uložiť obchodníkovi rôzne povinnosti, príkladom: poskytnúť spotrebiteľom nápravu spočívajúcu v náhrade škody, opravu alebo výmenu produktu, zľavu z kúpnej ceny, a podobne.
3. **Žaloba o abstraktnej kontrole** nie je v slovenskom právnom poriadku novotou. Z podstatnej časti pôjde iba o presun právnej úpravy z CSP (Samozrejme, nový zákon prináša aj radu zmien a doplnení, napr. zavedenie povinnej konzultácie oprávnenej osoby, orgánu dohľadu alebo samoregulačného orgánu pred podaním žaloby o abstraktnej kontrole s dotknutým obchodníkom s cieľom dosiahnuť, aby tento upustil od porušovania právnych predpisov) Podmienkou začatia konania o abstraktnej kontrole nie je účasť spotrebiteľov. Aktívne vecne legitimovanými subjektmi sú okrem oprávnenej osoby napríklad aj orgán dohľadu (napr. Slovenská obchodná inšpekcia alebo Národná banka Slovenska v rámci dohľadu nad finančným trhom) alebo samoregulačný orgán. Žalobcovia pritom žalujú s cieľom dosiahnuť vydanie rozhodnutia súdu s účinkom (proti všetkým - erga omnes), t. j. rozhodnutie nie je záväzné iba medzi stranami sporu.
4. **Žaloba o vydanie nápravného opatrenia**, typovo sa jedná o žalobu na plnenie, je naproti tomu novým inštitútom. Podmienkou začatia konania podľa zákona je

zoskupenie minimálne 20 spotrebiteľov. Za týchto by mala v spore konať oprávnená osoba, a teda nie je možné, aby za skupinu konal napríklad jeden zo spotrebiteľov. Žalobou sa môžu spotrebiteľia, respektíve za nich konajúca oprávnená osoba, domáhať vydania nápravného opatrenia. Zákon nepočíta s uzavretým výpočtom, takže súd bude môcť uložiť aj iné opatrenie. Jedinou výnimkou je povinnosť úhrady primeraného finančného zadosťučinenia (Povinnosť úhrady primeraného finančného zadosťučinenia je možné uložiť len v individuálnych prípadoch s tým, že právny základ je ustanovený osobitne v § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa.)

5. **Sporové strany.** V spore o vydanie nápravného opatrenia bude proti sebe stáť oprávnená osoba (žalobca) proti obchodníkovi (žalovanému – Podľa § 3 písm. b) zákona: „Na účely tohto zákona sa rozumie **obchodníkom** osoba, ktorá v súvislosti so **spotrebiteľskou zmluvou**, z nej vyplývajúcim záväzkom alebo pri obchodnej praktike koná v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti alebo povolania, a to aj prostredníctvom inej osoby, ktorá koná v jej mene alebo na jej účet.) Pôjde teda o občiansky spor medzi dvomi sporovými stranami, a to aj napriek tomu, že za oprávnenú osobu bude považovaná „kolektívna“ strana sporu, združujúca prihlásených spotrebiteľov. Status oprávnenej osoby nadobudne každá právnická osoba zastupujúca záujmy spotrebiteľov, ktorá splní požiadavky určené návrhom zákona; pričom častokrát nepôjde o nové subjekty, ale o spotrebiteľské organizácie, ktoré na Slovensku už fungujú. Tou základnou požiadavkou je zápis do zoznamu vedeného Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky alebo Európskou komisiou. Zapísaný subjekt bude v zastúpení spotrebiteľov uplatňovať nároky voči obchodníkovi. Spotrebiteľ má podľa Zákona povinnosť podať u notára prihlášku k žalobnému zámeru s povinnou úhradou ešte **pred podaním žaloby** s tým, že podmienkou na podanie žaloby je vyzbieranie **minimálne 20 prihlášok spotrebiteľov**; informácia o žalobnom zámere sa navyše zverejňuje v **Obchodnom vestníku**, ktorý väčšina spotrebiteľov nesleduje.

6. **Slovenský Obchodný vestník a spôsob preukázania podmienky minimálneho počtu 20 spotrebiteľov**

Požiadavka informovania verejnosti je zabezpečená prostredníctvom **Obchodného vestníka**. Obchodný vestník je využívaný oprávnenou osobou už v čase **pred podaním žaloby** (a v tejto fáze je v zásade najdôležitejší vzhľadom k účinkom nezobierania potrebného počtu spotrebiteľských prihlášok). Konkrétne, oprávnená osoba je povinná zverejniť v Obchodnom vestníku žalobný zámer (Pozri § 15 ods. 3 Zákona) najmenej **dva mesiace** pred podaním hromadnej žaloby spolu s výzvou

spotrebiteľov, aby sa k nemu prihlásili (Pozri § 15 ods. 1 Zákona). Ak do dvoch mesiacov od zverejnenia žalobného zámeru v Obchodnom vestníku nepodá prihlášku k žalobnému zámeru aspoň 20 spotrebiteľov, hromadná žaloba nemôže byť podaná. Inými slovami, jediným dôkazom o existencii stanoveného počtu spotrebiteľov je už v úvode podaná bezchybná prihláška spotrebiteľa; prihláška totiž musí byť podaná spôsobom podľa Zákona a musí obsahovať v Zákone stanovené základné náležitosti, **inak sa na ňu neprihliada**. (Pozri § 16 ods. 3 Zákona.). Máme za to, že súd na odstránenie väd prihlášky asi vyzývať nebude. Prihláška by mala byť účinná jej podaním a zaplatením úhrady vo výške 20 Eur. Táto úhrada by mala byť pre spotrebiteľa, okrem výnimočných prípadov, v zásade jedinou, ktorú v spore vynaloží. Výnimkou je poplatok vo výške predpokladaných 10 Eur v prípade, ak sa prihlásený spotrebiteľ neskôr rozhodne odvolať svoj súhlas s účasťou na žalobnom zámere. Spotrebiteľ sa pritom môže k žalobnému zámeru pripojiť aj po začatí konania, najneskôr však v lehote do skončenia dokazovania na súde prvej inštancie. Spotrebiteľia sa k žalobnému zámeru pripoja prihláškou, ktorú podajú u ktoréhokoľvek notára.

7. Záver

Obchodníci budú musieť čeliť väčšiemu tlaku spotrebiteľov a vzrastu ich nárokov, mediálnemu tlaku a šumu a tiež aj snahe o zneužitie hromadných žalôb konkurenciou resp. samotnými spotrebiteľmi.

Súdne spory sú pre sporové strany vždy finančne náročnou záležitosťou. Ak sú však platby spotrebiteľov len minimálne, a oprávnená osoba pôsobí v neziskovom sektore, vynára sa otázka, kto bude financovať celý spor?

Zákon, rovnako ako smernica, počíta s financovaním tretími stranami. Oprávnená osoba však musí byť nezávislá, a v tejto súvislosti tiež musí prijať opatrenia na zabránenie financovania od osôb, ktoré by financovaním mohli sledovať iný ako legitímny záujem, napríklad podanie žaloby ako prostriedok očierňenia konkurencie. Zákon zavádza za týmto účelom tiež viacero ďalších nástrojov, príkladom zverejnenie informácií o zdrojoch financovania oprávnených osôb, možnosť súdu preskúmať nezávislosť oprávnenej osoby od tretích osôb, a podobne.

Zákon teda vo všeobecnosti a v súlade so Smernicou skutočne vytvára mechanizmus, ktorý skupine spotrebiteľov, zastúpených oprávnenou osobou, umožní viesť súdny spor proti obchodníkovi. Z hodnoty sporu iniciovaného jedným spotrebiteľom vo výške pár desiatok eur sa tak zrazu môže stať boj spotrebiteľov o tisíce, desaťtisíce.

Z pohľadu obchodníkov takisto môže vznikat' riziko, že už v úvode sporu prenikne na verejnosť neprimerane veľké množstvo (nie nutne pravdivých) informácií o údajnom porušení práv spotrebiteľov. Najväčší tlak na prihlásenie sa spotrebiteľov k sporu, resp. žalobnému zámeru bude zrejme oprávnenou osobou vyvíjaný ešte vo fáze „pred podaním žaloby“ (aby k podaniu hromadnej žaloby vôbec mohlo dôjsť).

Príloha: zákon č. 261/2023 Z. z.

Dôvodová správa k zákonu